

Motto:

„(Ne)správné použití typografických a gramatických pravidel může rozhodovat o škodách na majetku, zdraví a životech osob.“

„Propustit, ne oběsit!“ / „Propustit ne, oběsit!“
(královo poselství pro popravčího těsně před exekucí)

„Jezte, děti!“ / „Jezte děti!“

Jazykový a typografický koutek

Jakub Gregor

Kvalita výstupů (články, závěrečné práce, dokumenty...)

... má více stránek

1) obsahová, odborná

(data, metody, výsledky, interpretace, originalita...)

2) formální

- vizuální, grafická
- jazyková

Proč si dávat pozor na (nejen) jazykovou úroveň výstupu

Protože:

- jazyk je základní komunikační prostředek a pravidla existují kvůli srozumitelnosti, nikoliv kvůli psaní diktátů,
- jste/budete vysokoškolsky vzdělaní lidé,
- vaše výstupy reprezentují vás i vaši instituci,
- nechcete shazovat triviálními chybami výstup, jemuž jste věnovali desítky hodin času,
- chcete, aby váš výstup byl pochopitelný a srozumitelný,
- nechcete být na úrovni dyslektických absolventů FF/FSV/FSS z iDnes.cz, Novinky.cz apod.
- a už vůbec nechcete být na úrovni mediánového přispěvatele do diskusí na sociálních sítích

Proč si dávat pozor na (nejen) jazykovou úroveň výstupu

JÍDELNÍ LÍSTEK
Pondělí 6.9.....Neděle 12.9.2021

Polévka: Kuřecí bílá /A-1,7/
Pondělí: 1) Kuřecí směs v bramboráku /A-1,3,7/
2) Sm. uzený sýr, vař. bram., tat. om. /A-1,3,7,10/
Polévka: Hrachová /A-1/
Úterý: 1) Segedinský guláš, hou. knedlík /A-1,3,7/
2) Hov. nudličky po uhersku, těstoviny /A-1/
Polévka: Kmínová /A-1,3,7/
Středa: 1) Kuř. pl. v pivním těst., vař. br., tat. om. /A-1,3,7/
2) Zeleninový salát s kuř. masem, dýňový toust /A-1/
Polévka: Hov. vývar s rýží a hráškem /A-1/
Čtvrtek: 1) Hov. vař. maso, koprová om., hou. kn. /A-1,3,7/
2) Pastýřská pochoutka, chléb /A-1/
Polévka: Frankfurtská /A-1,7/
Pátek: 1) Lívance s džemem /A-1,3,7/
2) Čevapčiči, vař. bram., hořčice, cibule /A-1,3,7,10/
Polévka: Kuřecí vývar s masem a nudlemi /A-1/
Sobota: 1) Vídeňský hov. guláš, hou. knedlík /A-1,3,7/
2) Sm. uzená kýta, bram. salát s maj. /A-1,3,7,10/
Polévka: Ragú /A-1,7/
Neděle: 1) Sm. žampiony, vař. bram., tat. om. /A-1,3,7,10/
2) Kuř. plátek na paprice, těstoviny /A-1/
VIP menu: Vepř. steak s rokfórovou om., hranolky

KOHN **HARD DROCK** 17.00h-18.30h

ANTABUS 19.00h-20.00h

BRADAVICE 20.30h-22.00h

Plzeň Bolevec

5.6.2021

HOSPODA TACHOVSKÁ
konečná tramvaje č.1

Úvodní test

Jak správně
napsat výraz
„**pětileté přežití**“?

1. **5-leté přežití**
2. **5leté přežití**
3. **5–leté přežití**
4. **5-tileté přežití**
5. **5ti-leté přežití**

Nejčastější (nikoliv však jediné) chyby

- Čísla a jednotky
- Kalendářní data
- Pomlčka a spojovník
- Výrazy složené z číslic a slov
- Akademické tituly
- Velká písmena
- Mnoho dalších 😞

Čísla

Čeština

- Jednotky tisíců lze s mezerou i bez
- Další řády vždy mezery mezi tisíci
- Desetinná čárka

2500 cm, 2 500 cm

452 547 obyvatel

6,4 obyvatel na km²

Incidence 20,4 případů na 100 000 osob

452547 obyvatel

6.4 obyvatel na km²

Incidence 20.4 případů na 100,000 osob

Angličtina

- Tisíce oddělené čárkou
- Desetinná tečka

2,500 cm

452,547 inhabitants

6.4 inhabitants per km²

Incidence 20.4 cases per 100,000 persons

Čísla a jednotky

- Jednotky jsou odděleny od čísla mezerou (neplatí pro stupně atd. u úhlů, GPS...)
- Bez mezery se jedná o přídavné jméno, viz dále

2500 cm, 2 500 cm

20 J/kg, 10 mg/L

5 cm vs. 5cm

12 % vs. 12%

teplota 5 °C

úhel 17° 15' (17 stupňů a 15 minut)

1682 m n. m.

20 J /kg

cm.

kg.

teplota 5° C

Kalendářní datum

19. 1. 2016

19. ledna 2016

19.1.2016

19.ledna 2016

- Mezera za dnem i za měsícem
- Mezi dnem a měsícem pevná mezera = nezalamujeme na konci řádku
- Ve specifických případech norma umožňuje i jinou formu zápisu (obchodní korespondence, pořizování a uchování záznamů, pojmenování souborů):

19.01.2016

2016-01-19

Kalendářní datum v angličtině

UK English

12 August 2015

12/8/2015

- Není nutné používat koncovky *-st*, *-nd*, *-rd*, *-th* za dnem

What's your idea of a perfect date?!?

Xavier

DD/MM/YYYY

Other formats can be confusing.

US English

August 12, 2015

8/12/2015

- Formát držíme jednotný v rámci dokumentu či sady dokumentů (platí i pro spelling či výrazy typické pro UK či US angličtinu)

Čas

Příjezd v 9.32

Příjezd v 9:54, odjezd v 10:02

09:00–10:00 Registrace

10:00–10:30 Zahájení

2:03:05,627 hod.

Hodina = h, h., hod.

Minuta = min, min.

Sekunda = s

V 8 h začíná zkouška!

V 8 h. začíná zkouška!

V 8 hod. začíná zkouška!

Příjezd v 9,32

V 8 hod začíná zkouška!

Spojovník a pomlčka aneb na velikost záleží!

Spojovník -

- Je kratší, je na klávesnici
- Spojování nebo rozdělování slov, bez mezer

kuchař-číšník (vs. učitel angličtinář)

ekonomicko-provozní úsek (vs. trestněprávní odpovědnost)

Praha-Holešovice

je-li

i-tý člen číselné řady

Rh-faktor

dvou- až třílůžkový pokoj

-ismus

COVID-19, MKN-10

žluto-zelený (vs. žlutozelený)

vědecko-výzkumný i vědeckovýzkumný

Pomlčka –

- Je delší
- Není na klávesnici
- Je častější než spojovník
- Oddělení části věty, rozsah od–do, s mezerou i bez

5–20 %, 10–15 hodin

Knihy – noviny – časopisy

Brno – Královo Pole

Kaplanova–Meierova metoda

- Win: Alt-0150; MS Word: Ctrl + -; HTML: –

Pomlčka a mezery kolem ní

- Pokud pomlčka rozděluje nebo vyjadřuje rozsah mezi dvěma jednočlennými výrazy/číslly, píše se bez mezery.
- Pokud je alespoň jeden výraz kolem ní vícečlenný nebo jsou v číslech mezery mezi řády, píšeme (logicky) s mezerou.

Brno – Nový Lískovec

5–20 h

Srovnej:

Trat' Praha–Brno

Trat' Brno hl. n. – Veselí nad Moravou

300–400 případů ročně

15 000 – 20 000 případů ročně

Utkání Třinec–Litvínov

HC Oceláři Třinec – HC Verva Litvínov

Brno–Nový Lískovec

5 – 20 h, 5-20 h, od 5–20 h

Trat' Praha – Brno

Trat' Brno hl. n.–Veselí n. M.

300 – 400 případů ročně

15 000–20 000 případů ročně

Pomlčka a mezery kolem ní

- Pokud pomlčka rozděluje nebo vyjadřuje rozsah mezi dvěma jednočlennými výrazy/číslly, píše se bez mezery.
- Pokud je alespoň jeden výraz kolem ní vícečlenný nebo jsou v číslech mezery mezi řády, píšeme (logicky) s mezerou.

15.–19. ledna

15.–19. ledna 2016

15.–19. 1.

15.–19. 1. 2016

28. února – 5. března

28. 2. – 5. 3.

30. 12. 2016 – 2. 1. 2017

15.-19. ledna

15.–19.ledna 2016

15. - 19. 1.

15. – 19. 1. 2016

28. února - 5. března

28. února–5. března

28.2. – 5.3.

20.–25.2.

30. 12. 2016–2. 1. 2017

Lomítko a mezery kolem něj

Platí stejná logika jako u pomlčky:

- Pokud lomítko rozděluje dva jednočlenné výrazy/čísla, píše se bez mezery.
- Pokud je alespoň jeden výraz kolem něj vícečlenný nebo jsou v číslech mezery mezi řády, píšeme (logicky) s mezerou.

Vzdělávací konference se pravidelně účastní až 300 studentů/pedagogů.

Vzdělávací konference se pravidelně účastní až 300 studentů / pedagogů.

Nemocniční jídelnu navštěvuje každý den přes tisíc zaměstnanců fakultní nemocnice / lékařské fakulty.

Nemocniční jídelnu navštěvuje každý den přes tisíc zaměstnanců fakultní nemocnice/lékařské fakulty.

Závorky

- Mezera před a za
- Bez mezery uvnitř závorky

Růst v počtu hospitalizovaných nastává až s velkým časovým posunem (10–14 dní) od eskalace šíření nákazy.

Růst v počtu hospitalizovaných nastává až s velkým časovým posunem (10–14 dní) od eskalace šíření nákazy.

Výrazy složené z číslic a slov

- složené číselné výrazy vznikají spojením číslovky psané číslicí s jiným slovem (přídavným jménem, podstatným jménem či příslovcem)
- všechny jednoslovné výrazy píšeme bez mezer, bez spojovníku a nevpisujeme do nich koncové části číslovek

12% = dvanáctiprocentní

5cm = pětcentimetrový

42letý = čtyřicetidvouletý

27denní

20krát nebo 20×

5násobek

20-ti-procentní

20cetiprocentní

12-ti procentní

12-náctiprocentní

60-ti letý

70. leté výročí

POZOR:

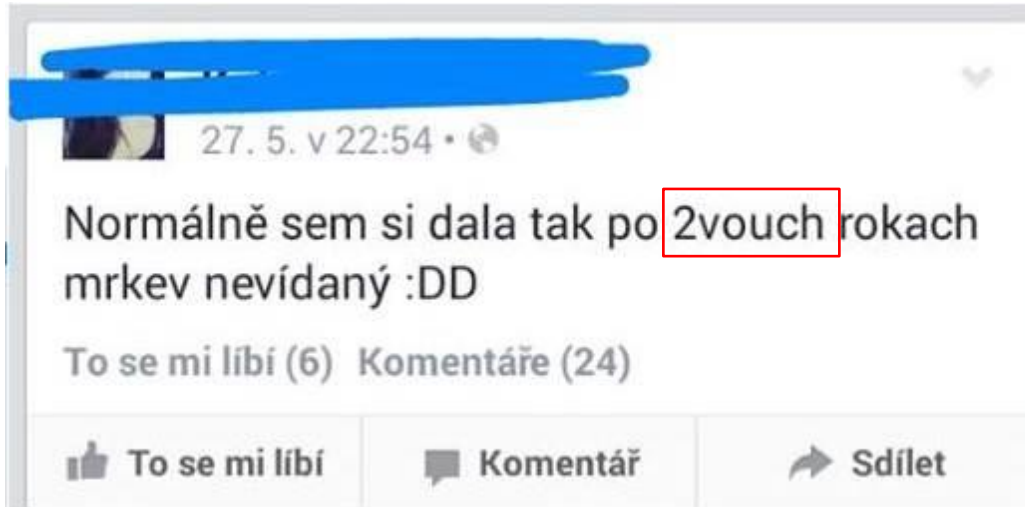
n-tá odmocnina, i-tý člen číselné řady

Angličtina: 5-year survival, 12-month follow-up, 12%, 12 per cent vs 12 percent

Číslovky jsou obecně velký problém...

Číslovky jsou obecně velký problém...

Výčty (odrážkové, číselné)

- Nevětné výčty – bez interpunkce na konci, nebo za každým čárka/středník a na konci tečka, malé písmeno na začátku
- Větné výčty – raději s tečkou na konci a velkým písmenem na začátku, lze ale i jinak
- Dvojtečka na konci uvozovací věty není povinná, je třeba vycházet z kontextu

Na dnešním obědovém menu byly:

- svíčková s knedlíkem
- pečené kuře s rýží
- zeleninový salát

Během oběda nám vadily následující nedostatky:

- **Ve svíčkové bylo příliš smetany a málo zeleniny. Knedlíky byly oschlé a studené.**
- **Kuře bylo málo upečené.**
- **Salát zářil všemi barvami, zejména hnědou.**

Na dnešním obědovém menu byly:

- svíčková s knedlíkem,
- pečené kuře s rýží,
- zeleninový salát.

Během oběda nám vadily následující nedostatky:

- **ve svíčkové bylo příliš smetany a málo zeleniny a knedlíky byly oschlé a studené;**
- **kuře bylo málo upečené;**
- **salát zářil všemi barvami, zejména hnědou.**

- **Jednotnost v rámci dokumentu!!!**

Tituly vědecké a akademické

prof.	Bc.	, Ph.D.	Mgr. Ing. Petr Novák, Ph.D., MBA
doc.	BcA.	, Th.D.	Mgr. et Mgr. Petr Novák
prim.	Mgr.	, CSc.	Mgr. et Ing. Petr Novák
kpt.	MgA.	, DrSc.	Prof. MUDr. Jiří Mayer, CSc., zahájil konferenci.
pplk.	Ing.	, MBA	Prof. MUDr. Jiří Mayer, CSc., děkan LF MU, zahájil konferenci.
	MUDr.		Prof. MUDr. Jiří Mayer, CSc. (děkan LF MU) zahájil konferenci.
	PhDr.		Prof. MUDr. Jiří Mayer, CSc. zahájil konferenci.
	JUDr.		
	(dr.)		ing., mgr., PhD., Ph.D

PhD – v CZ nesprávně, v EN správně

PhD. – všude nesprávně, na Slovensku správně ☺

Tituly vědecké a akademické v angličtině

- Není plná kompatibilita mezi českými a mezinárodně uznávanými tituly
- Při oslovení v dopise se hodí napsat Professor celým slovem
- Dle Oxford Dictionary a New Hart's Rules:

Ms, Mrs, PhD, MSc, Dr, MD, Prof., Assoc. Prof.

Uvozovky

„české slovo“ “české slovo”
“word” or ‘word’

<https://webstudio.team/blog/22-typografie-uvovzovky-v-cestine-a-anglictine-2>

čeština 9966, angličtina 69 nebo 6699; čeština tradičně a spravedlivě dole i nahoře,
angličtina sebevědomě a nafoukaně obojí nahoře.

Různé

J. G. Mendel J.G. Mendel

Poměr 1 : 1 Poměr 1:1

N = 28 N=28

16 × 2 16×2

2 + 2 2+2

Populace 75+

2× 2 ×

-5 % -5 %

5 > 3 5>3

(výraz v závorce) (výraz v závorce)

Různé

standardní	standartní
respektive	respektivě, respektivně
eventuálně	eventuelně
výjimka, výjimečný	vyjímka, vyjímečný
řídící, řídící	

Názvy nemocnic a dalších institucí

- Používejme pokud možno oficiální názvy ZZ
- Pokud zkracujeme část názvu, dělejme mezery za tečkami a zkracujme v souladu s pravidly ČJ
- Používejme jednotně zkratky: a. s., s. r. o., p. o. (ale pozor, pokud je instituce či společnost zapsána v OR či jinde s chybou)

Nemocnice Milosrdných bratří / Fakultní nemocnice Brno / Všeobecná fakultní nemocnice v Praze / Nemocnice Na Homolce

Oficiální vs. neoficiální označení nemocnice v textu: Nemocnice Jihlava / jihlavská nemocnice / nemocnice v Jihlavě

Děkan Lékařské fakulty Masarykovy univerzity zahájil konferenci.
Při studiu neustále cestuji mezi lékařskou a přírodovědeckou fakultou.

Jednání o úhradách se zúčastnili i zástupci ministerstva zdravotnictví.
Na jednání v Bruselu byli přítomni i zástupci Ministerstva zdravotnictví ČR.

Čárka před spojkami a/nebo

- Poměr slučovací vs. jakýkoliv jiný

Koná se ta akce v sobotu nebo v neděli? Koná se ta akce v sobotu, nebo v neděli?

Kup prosím červené nebo žluté papriky. Kup prosím červené, nebo žluté papriky.

Nevhodné výrazy na konci řádku

- Jednopísmenné předložky a spojky (k, v, a, i...)
- Číslo a jednotka, počítaný předmět
- Čísla jako taková
- Datum mezi dnem a měsícem
- Ustálené zkratky (s. r. o., mn. č., př. n. l., PS PČR, LF MU)
- Mezi iniciálou a příjmením (J. Novák), mezi titulem a křestním jménem (dr. Jan Novák)

Internetová jazyková příručka ÚJČ AV ČR

Slovníková část

Hledání konkrétního slova nebo tvaru slova.

kritérium

dělení: kri-tě-ri-um¹

rod: s.

	jednotné číslo	množné číslo
1. pád	kritérium ²	kritéria
2. pád	kritéria	kritérií
3. pád	kritériu	kritériím
4. pád	kritérium	kritéria
5. pád	kritérium	kritéria
6. pád	kritériu	kritériích
7. pád	kritériem	kritérii

příklady: *objektivní kritérium*

Heslové slovo bylo nalezeno také v následujících slovnících: [ASCS](#), [SSČ](#), [SSJČ](#)

Odkazy k výkladové části Internetové jazykové příručky:

¹[Dělení slov](#)

²[Skládání jmen středního rodu zakončených na -um, -on, -ma](#)

Výkladová část

Vyhledávání v obecných výkladech o jazykových jevech.

Pomlčka

Pomlčka (–) je dlouhá vodorovná čárka (pozor na záměnu se spojovníkem – viz [Spojovník](#)). Obvykle bývá užívána ve funkci oddělování částí projevu (např. místo čárky ohraničující vsuvku či přístavek), vyjádření rozsahu, vztahu nebo vyznačení přestávky v řeči (k zesílení platnosti lze použít i více pomlček za sebou), dále i pro uvození přímé řeči a pro vyjádření celého čísla při psaní peněžních částek.

Pomlčku oddělujeme z obou stran mezerami, komplikovanější situace je pouze tehdy, pokud toto znaménko vystupuje ve funkci výrazů *a, až, od ... do ...* nebo *proti (versus)*. V případě, že jsou oba pomlčkou oddělené výrazy jednoslovné, píšeme pomlčku bez mezer (např. *autorská dvojice Havránek–Jedlička, vztah člověk–zvíře, otevírací doba 8–16 h, dálnice Praha–Brno, utkání Sparta–Slavia*). Stejně tak píšeme pomlčku i v případech typu *Havránkova–Jedličkova Česká mluvice, Kaplanova–Meierova metoda* (viz [Přidávání jména individuálně pšivlastňovaci](#)). Pokud je v těchto spojeních alespoň jedna ze složek víceslovná, doporučujeme oddělovat pomlčku mezerami z obou stran (např. *autorská dvojice B. Havránek – A. Jedlička, autobus Hradec Králové – Litomyšl, železniční trať Praha–Smíchov – Beroun, souvislý dámiční úsek Lipník nad Bečovou – Bohumín-sever, zápas Stará Praha – Mladá Boleslav, přátelské utkání Praha-Zbraslav – Dobříš, vztah malý muž – velká žena*).

Specifickým případem je užití pomlčky v zápisu víceslovných místních jmen. V těchto případech lze nahradit spojovník pomlčkou oddělenou mezerami, např. *Praha 10 – Zahradní Město, Praha 6 – Ruzyně, Liberec VII – Horní Růžodol, Brandýs nad Labem – Stará Boleslav, Karlovy Vary – Drahovice, Hradec – Nová Ves*, abychom předešli nepravým těsným spojením (např. *10-Zahradní, Labem-Stará*). Náhrada spojovníku za pomlčku s mezerami není vhodná v situaci, kdy by mohlo dojít k významové nejednoznačnosti či výrazně nejednotné úpravě textů (viz [Spojovník](#)).

Objeví-li se ve větě souvislosti vedle sebe pomlčka a interpunkční čárka, může se psát jen pomlčka, např. *S politováním musíme říci – i přes ohlas celé akce – () že zde o žádný průkopnický čin nejde*. Pokud by vynechání čárky mělo vliv na srozumitelnost či zřetelnost větné stavby, považujeme za vhodnější zachovat obě interpunkční znaménka.

Pomlčka po desetinné čárce se někdy užívá k naznačení celé finanční částky, např. *Knihna stojí Kč 250,–* nebo *Knihna stojí 250,– Kč*. Pro pochopení významu textu je to obvykle nadbytečné, proto v těchto případech doporučujeme psaní bez desetinné čárky a pomlčky, např. *Knihna stojí 250 Kč*. Je-li to třeba, lze celou částku vyznačit uvedením nulové desetinné části, např. *cena SMS je 1,00 Kč bez DPH (1,21 Kč s DPH)*.

Vedle krátké pomlčky (–) se v textu někdy používá také pomlčka dlouhá (—). Použití znaků pomlčky a dlouhé pomlčky musí být jednotné, v jednom dokumentu lze používat pomlčku (–) pro označení rozsahu nebo nahrazení výrazů *a* či *versus* a dlouhou pomlčku (—) v ostatních případech, např. *Internetovou jazykovou příručku — oficiální webovou stránku jazykové poradny Ústavu pro jazyk český AV ČR — navštívilo v letech 2009–2012 více než milion uživatelů*.

Příklady:

- pomlčka místo čárky: *Tato kniha – vydaná ještě před válkou – je opravdu užasná,*
- vyjádření vztahu s významem *a*: *známá cestovatecká dvojice Zikmund–Hanzeika, krasobruslařské duo Beránková–Diabola, projekt Sojuz–Apollo, vztah učitel–žák,* ale ve spojeních s víceslovnými výrazy spíše *dvojice M. Zikmund – J. Hanzeika, K. Beránková – O. Diabola,*
- vyjádření rozsahu (s významem *až* či *od ... do ...* nebo *z ... do ...*): *strana 23–26, v letech 1945–1948, říjen–duben 9–16 h, otevíreno 8–20 hod., dálnice Praha–Brno, autobus Jihlava–Telč, 1.–3. 6. 2013,* ale ve spojení s víceslovnými výrazy spíše *přímý let Praha – Abu Dhabi, dopravní spojení Brno-Královo Pole – Ostrava-Poruba, 22. 3. – 25. 6.* (viz [Kalendářní datum a místo původu a časové údaje](#)),
- vyjádření vztahu s významem *proti (versus)*: *utkáni Sparta–Slavia, zápas Polička–Litomyšl,* ale ve spojení s víceslovnými názvy spíše *utkáni Hradec-Nová Ves – Jeseník, zápas Karlovy Vary – Pizeň,*
- vyznačení přestávky v řeči: *Už toho mám opravdu dost, ty –,*
- uvození přímé řeči: *– Čím se žijete? – Překládám. – To máte říct rovnou, že děláte skladníka!*
- pomlčka a čárka. *Náhle tato skupina lidí, které znali jako drsné a nevzdělané – určité ne jako intelektuální elitu –, začala mluvit cizími jazyky,*
- celé finanční částky. *Knihna stojí Kč 250,–* (lépe *250 Kč*, viz [Peněžní částky, značky měn](#)).

<https://www.peckadesign.cz/blog/typograficky-tahak-nejen-pro-grafiky>